

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions

: 9

Sub. Code :

0	2	3	9
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
(2122)**

SOCIOLOGY (In all Mediums)

Paper : Social Structure & Social Change

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt **FIVE** questions in all including Q. No. I which is compulsory and selecting **ONE** question from each unit.

I. Answer any **nine** of the following in **5-7** lines each :

- (i) Social structure
- (ii) Prestige
- (iii) Role-set
- (iv) Two features of social change
- (v) Evolution
- (vi) Two causes of Revolution
- (vii) Morality as a factor of social change
- (viii) Science and social change
- (ix) Economic factor of social change
- (x) Two consequences of Westernization
- (xi) Globalization
- (xii) What is Sanskritization ?

9×2=18

UNIT-I

- II.** Discuss meaning and characteristics of social structure. 18
- III.** Discuss status and role as elements of social structure. 18

UNIT-II

- IV. What is development ? Discuss changing connotations of development. 18
- V. What is Evolution ? Discuss Comte's views on Evolution. 18

UNIT-III

- VI. Discuss the role of education in bringing about social change. 18
- VII. Discuss various legislations since Independence that have brought about social change in Indian society. 18

UNIT-IV

- VIII. Write a note on Modernization. 18
- IX. Discuss the significance of Sanskritization and Westernization for Indian society. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पांच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. I अनिवार्य है।
प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

I. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ के उत्तर 5-7 पंक्तियों में दीजिए :

- (i) सामाजिक संरचना
- (ii) प्रतिष्ठा
- (iii) दल-भूमिका
- (iv) सामाजिक परिवर्तन की दो विशेषताएं
- (v) विकासवाद
- (vi) क्रांति के दो कारण
- (vii) सामाजिक परिवर्तन के कारक के रूप में नैतिकता
- (viii) विज्ञान और सामाजिक परिवर्तन
- (ix) सामाजिक परिवर्तन का आर्थिक कारक
- (x) पश्चिमीकरण के दो परिणाम
- (xi) वैश्वीकरण
- (xii) संस्कृतिकरण क्या है ?

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-1

- II. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
III. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। 18

ਯੂਨਿਟ-2

- IV. ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਅਰਥਬੋਧਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
V. ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਪਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। 18

ਯੂਨਿਟ-3

- VI. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। 18
VII. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਧਾਨਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾਏ ਹਨ। 18

ਯੂਨਿਟ-4

- VIII. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਪਰ ਏਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18
IX. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲਿਏ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

I. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਨੌਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-7 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

- (i) ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ
- (ii) ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ
- (iii) ਦਲ-ਭੂਮਿਕਾ
- (iv) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- (v) ਵਿਕਾਸਵਾਦ
- (vi) ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ

(vii) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਕ ਵਜੋਂ ਨੈਤਿਕਤਾ

(viii) ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ

(ix) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕ

(x) ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਨਤੀਜੇ

(xi) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ

(xii) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ ?

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

II. ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

III. ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-II

IV. ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

V. ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਬਾਰੇ ਕਾਮਟੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-III

VI. ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

VII. ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਏ।

18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18

IX. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18